

dovem definujočem in dokazujočem načinu na karakterističnih zgledih. Razvrstitev ostale tvarine v obliki nalog. Razreševanje načrtovalnih nalog po raznih splošnejših načinih (tudi z načrtovanjem algebrskih izrazov). Računske naloge v naravni zvezi z drugo učno tvarino.

Pripombe.

Pismene naloge: V vseh razredih po tri šolske naloge v vsakem semestru, razen tega male domače vaje od ure do ure. Na vseh stopnjah naj se intenzivno vadi računanje na pamet z uporabo računskih prikrajškov.

Snov za naloge naj se jemlje iz vsakdanjega življenja.

DR. DRAGAN ŠANDA:

Zgradba slovenskega šolstva.

K članku v prejšnji številki »Učit. Tov.« Zgradba slovenskega šolstva bi torej bila približno sledeča:

Vseučilišče, 3 leta. 1 letni strokovno-uvajalni tečaj s (strokovnim) izpitom koncem tečaja kot matura (naziv: kolegij, institut). — 2 razr. višja gimnazija, 2 leti, 18. in 19. leto st. (naziv: gimnazija). — 3 razr. enotna srednja šola, končano 15. do 17. leto st. po mestih; (naziv: liceji).

Tehnika in strokovne visoke šole. — Strokovne srednje šole. — 3 razredna spodnja srednja šola s konč. 12. do 14. let st. po centralnih trgih namesto sedanjih mešč. šol (naziv: normalke).

Višja stopnja ljudskih šol. — 4. razred ljudskih šol kot pripravnica (11. leto). — 3 razr. ljudska šola. — Vsaka teh 3 stopenj srednjih šol ima tako zaokroženo izobrazbo, da je mogoče iz njih nadaljevanje v višjo stopnjo in obenem prožen vstop v življenje trikrat tekem srednješolskih študij, in sicer s 14., 17. in 19. letom, dočim je sedanja delitev v spodnjo in višjo stopnjo v tem oziru občutno pomanjkljiva.

Temu ob strani:

1. Poljudno-znanstvena vseuč. predavanja po mestih.

2. Poljudno-znanstvene in obrtno-izobraževalne nedeljske ali večerne šole v vsakem večjem kraju; poučujoče učitelji.

3. Večerne skrajšane srednje šole po mestih za odrasle, ki srednješolske izobrazbe in nje pravice nimajo.

4. Večerne nadaljevalnice za odrasle po mestih, ki so čez dan zaposleni, splošno izobraževalnega značaja brez srednješolskih pravic.

5. Potujoči večmesečni strokovno-obrtni tečaji ali za gospodarske in zlasti gospodinske stroke po deželi (v centralnih trgih).

Učni redi srednjih šol s pripravljanim 4. ljudskošolskim razredom bi naj bili sledeči:

1. Predmeti 4. ljudskošolskega razreda kot pripravnice na normalko, na metodični višini sed. 1. razr. spodnjih srednjih šol.

Predmeti, kakor sedaj, le na znanstveni podlagi v primerni razdelbi ur. 10/11 leto st.

2. Normalka, t. j. enotna nižja srednja šola po centralnih trgih namesto meščanskih šol in sp. gymn.

I. razr. II. razr. III. razr.
11/12 l. 12/13 l. 13/14 l.

verstvo in moralka	1	1	1
slovenščina	4	4	4
srbohrvaščina	—	—	1
nemščina	3	3	3
francoščina	—	3	3
zemljepis	3	3	3
zgodovina	3	3	2
splošna kultura	—	—	2 ¹⁾
zoologija (1. teč.)	3	—	—
botanika (2. teč.)	3	—	—
matematika	3	3	3
opisna geometrija	5	5	2
prostor. risanje	—	—	2
fizika	—	3	—
kemija	—	—	3
tehnologija	—	—	1
elementi državnostva	—	—	1
lepopisje	2	—	—
telovadba s higieno	2	2	(1) ²⁾
knjigovodstvo	—	—	(1) ²⁾
stenografija	—	—	(2) ²⁾
glasba	1	—	—
Skupaj oblig. ur	30	30	33

Opombe: 1) pregled razvoja člov. kulture, etnologija, elementi umetnosti in svet. literature; 2) fakultativno.

3. Liceji (t. j. srednja stopnja sr. šol.

	I. razr. 14/15 l.	II. razr. 15/16 l.	III. razr. 16/17 l.
verstvo in moralka	2	2	2
slovenščina	4	4	3
latinščina	6	4	3
francoščina	3	3	3
nemščina	2	2	2
slovanski jeziki: češki in poljski (po 1 teč.)	2	—	—
ruski in bolg. (po 1 teč.)	—	2	—
srbohrvaški	—	—	2
zgodovina	3	3	3
zemljepis	—	—	3
matematika	3	3	3
kemija z min.	3	—	—
fizika	—	3	3
zoologija in bot.	—	4	—
logika	—	—	2
higiena	—	—	1
telovadba	2	2	2
risanje	2	(2)	(2)
Skupaj oblig. ur	32	32	32

4. Gimnazije, t. j. zgornja stopnja sr. šol.

	I. r. 17/18 l. hum. realn.	II. r. 18/19 l. hum. realn.
verska filozofija in zgodovina	2	2
slovenščina	4	4
angleščina ¹⁾	3	3
nemščina	2	2
latinščina	3	—
matematika	3	3
opisna geom.	—	3
astronomija	—	2
mineralogija	3	—
geologija	—	2
filozofija	2	—
etika	—	2
umetnosti	3	—
svet. literatura	2	2
slovan. zemljepis	2	—
rac. ekonomija	—	2
pravno državnost. znanstvo	—	2
telovadba	1	1
glasba	2	2
Skupaj oblig. ur	32	32

1) ali italijanščina.

Škofu Francetu v spomin.

Nenadna smrt licejskega ravnatelja Ivana Macherja mi je potisnila v roke pero za sledeče vrstice, ki naj bodo popolnito nekrologu pokoj. tovarišu Francetu Škofu, ki ga je objavil »Učit. Tovariš«.

Pokojni tovariš Škof France je namreč še kot dijak-učiteljskičnik napravil prav mnogo slik posebno iz živalstva za Macherjeve učne knjige »Živalstvo«, »Prirodopis« itd. ter označil te slike s št. S. F. 05, večkrat pa tudi s polnim podpisom Franc Škof 05.

S pokojnim tovarišem sem se seznanil l. 1906 v takozvanem risarskem tečaju za obrtno nadaljevalne šole, kamor so nas poslale višje bivše avstrijske c. kr. šolske oblasti, in sicer iz vsakega šolskega okraja po enega. Takrat je bil Škof nastavljen kot provizoričen učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano.

Sklenila sva kaj kmalu prav tesno pobratimstvo. In koliko lepih popoldanskih in večernih ur sva prešetala po Tivoljskih drevoredih in izprehodih, kjer sem spoznal dodobra njegovo mehko, za prirodu tako vneto srce. In poudariti smem, da sva se v premenjih vprašanjih popolnoma zlagala, zakaj on je motril vso prirodu s svojega estetičnega stališča — kot slikar, a jaz pa s svojega, bolj realnega kot prirodoslovec in lovec.

In kolikokrat mi je tožil, zakaj mu ni življenjska usoda poklonila vsaj tak bogatega strica, da bi se mogel na njega nasloniti, da bi mogel obesiti na klin vso »šolmaštirjo« in se popolnoma posvetiti svojemu višjemu poklicu — slikarstvu.

Tolažil sem ga, naj počaka, da postane stalen in kot tak naj zaprosi višjo šolsko oblast, ki mu bo radevolje dala vsaj dvoleten študijski dopust — a poleg tega še primerno ustanovo, ker bo ta velikodušnost le njej v prid.

Tovariš je verjel mojemu upanju — toda bolje bi bil storil, da ni.

Zaprosil je v istini za dvoletni študijski dopust in ga tudi dobil, toda — citiram doslovno — »unter der Massgabe, dass die Supplirungskosten von ihm aus seinen Dienstbezügen bestritten werden.« (Dekret c. kr. dež. šol. sveta z dne 24. jul. 1911, št. 4962.)

In njegova plača je znašala takrat bil je nastavljen kot definitivni učitelj — voditelj pri sv. Križu nad Jesenicami — 1000 K in doklada 60 K.

Kako je pokojnik mogel živeti s to sijajno plačo — kar mu je namreč ostalo — v Pragi, ve le on sam in pa tisti gospodje na bivšem c. kr. dežel. šol. svetu, ki so mu izstavili ta dekret, ki je pač vreden, da se ga dene v naš šolski muzej v večem spominu na nekdanje lepe »kranjske« šolske razmere.

Dostavljam se to-le: Pokojnik je bil rojen 9. sept. 1886 v Ljubljani, kjer je tudi dovršil l. 1905 tamosnje učiteljske.

Usposobljenostni izpit je napravil v Gorici 10. maja 1910.

Služboval pa je od sept. 1905 kot provizorični učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano, potem od oktobra 1909 v Pirusici (Trnavor-sko), prišel je na to kot provizorični učitelj-voditelj v Kranjsko goro s 15. sept. 1910 l., a l. 1911 meseca maja je dobil službo definitivnega učitelja-voditelja pri Sv. Križu nad Jesenicami.

Svetovni metež ga je potegnil v svoj vrtinec, iz njega se ni mogel rešiti do 14. aprila 1918 v kljub mnogemu prizadevanju. — kakor mi je pisal — prišel je k Sv. Križu, kjer je poučeval do konca šolskega leta, — a 14. sept. 1918 je dal slovo prijaznemu Sv. Križu, da prevzame tako težko priborjeno službo prof. suplenta za risanje na gimnaziji v Visoki Labi na Cškem.

Lahka Ti zemljica v bratski državi!
Ivan Segar.

V spomin tovar. Ivanki Končinovi.

(† 24. X. 1918.)

Uvelo, orumenelo listje je zašumelo in zaječalo v jesenskem vetru. — To je bilo tedaj, ko si umirala . . .

Planila sem k oknu in nema zrla v črno, viharno noč. — Dozdevalo se mi je, da me temna drevesa kličejo; saj je v njih vrhah tulil in šumel oni trdi, neizprosni krik smrti. Zbežala sem pod prosto nebo, hoteč si olajšati kruto bol, ki je tiščala z neko krčevitostjo moje prsi. Grom je bobnel med oblaki, bliski so švigali na nebu. In duša moja je kričala po tolažbi. Zaplakala bi s temno nočjo najtežje solze, a suho mi je bilo oko. Srce, bičano in tepeno, podeče se z neugasnim hrepenenjem za lepoto in ideali — je pozabilo sciz. V neumljenem boju življenja je bilo prisiljeno okameneti — in noče več poznati mehko.

Mlada, triindvajsetletna mladenka! Je li kdaj gorel žarek čiste sreče na tvojem obličju. Ali ti neštokrat srce ne drhti v trpki bolesti, ali ti duša ne trpi v razočaranju? In ti molčiš! Molčiš, ker si ponosna! Bog ti daj tolažbe in bodrila!

Pomlad prihaja v svate. A pred menoj je oni jesenski dan, ko smo Te pokopavali. Pred seboj gledam sobo, posejano s poznim cvetjem. In tam med belimi in rdečimi rožami — leži bela mladenka. In na njenih črnih kodrih trepeta soj molčečih sveč! Kako so krasni ti cvetovi, kako si ljubka, blede tovarišica!

Zakaj nisem umetnica, da bi upodobila to kipečo, ugaslo mladost, te bujne, smrt proslavlajoče cvetove!

Vidim Te, Ivanka, da si srečna v tem jesenskem okrasu. Dražesten usmev na Tvojem mrtvem licu mi to pripoveduje. »Kako daleč so od mene zmote in prevare, kako daleč vaše gorje!« to hočejo zašepetati Tvoja nema usta . . .

Turobno in zamolklo plove čez plan glas zvona. In deca drobna čaka tam ob vrtu, kdaj Te prinesejo iz hiše. Kaj pretresa v tem trenutku ta srca otroška? Ali ne odseva iz teh velikih, vedno vprašujočih oči tiha bolest, ali ne bereš na teh vsak dan razposajenih ličicah resnične žalosti? Nedorodnost pač ne pozna hinavstva.

In tam nižje doli čakajo dekleta, mladeniči. Tudi oni so danes podobni onim plahim otrokom. Zavedajo se, da si iztrgana svetu na veke. Živeje se Te bodo spominjali nekdanj kot nas. »Pri nas je umrla, tam-le za cerkvijo je pokopana!« Tako bodo nekdanj govorile te devojkemajčice, ti momci-sivi oči!

Ali si imela v svoji samoti še katera druga bitja nego ta, da so Ti lajšala ure v Tvoji samoti? Ali Te ni največkrat preprosto kmetiško dekle s svojimi dovtipi in zvonkim smehom pripravilo do veselja? In ali Ti ni hrepenela fantovska pesem, doneča sem s poljan v tihih, čarobnih nočeh, napolnila s čistim žarom mladosti zlate Tvoje duše?

Zabobneli so udarci kladiva v belo rakev — in skrita si bila našim zemskim očem.

Bog s Teboj, mlada devojka! Svet nam bo spomin na Tebe! Saj si bila tako bliskoma iztrgana iz naše srede, da nas Tvoja izguba dela neutolažne.

Čuj, dragica! Pomlad pozvanja po dolih in gričih. Gotovo se bo ustavila tudi gori na Rakiški planoti . . . O, povej, ti

cvetka zala, ki vzkliješ na njenem grobu, da jo pozdravlja tovarišica iz daljine. Da se je tako živo spominja v teh solčnih dnevih, ko diha priroda v prvem času pomladi, ko prihajajo iz njenih grudi koprneči klčki po rožah in vstajenju! Potoči, prvi nežni cvet, ki boš poniknil iz še hladnih tal, potoči solzico, ki jo rosi za njo moja duša. Povej ji, travica zelena, ki boš kot nevestin venec pogrnala okolo njene nizkega griča, naj spava sladko, presladko! In ti, ptičica drobna, ki letiš sem od juga — ustavi se na oni visoki planjavi, poišči ono samotno selo, kjer je živila, počivaj za hipce na okencu njene domačije! In še nekaj te prosim, pevčica krilata: Poleti še tja na one zapuščen dvore, kjer vlada mir in tihota, zleti na njen križ in zažgoli ji ono pesemco, ki sva jo pred letom dni prepevali in ki si jo morda tudi ti poslušala v onem senčnem gozdu: »Pomlad že prišla bo . . .«

Zorka.

Iz naše organizacije. Društvene vesti.

+ Kozjansko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 30. sušca t. l., ob 2. uri popoldne v šoli v Kozjem po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve.
3. Razgovor o načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje. (Blagovolite načrt vsi proučiti.) 4. Sklepanje o zvišanju članarine v smislu Fleretovega predloga.
5. Poročilo blagajničarke. 6. Volitev delegatov za Zvezino delegacijsko zborovanje. 7. Slučajnosti. — K prav obilni udeležbi vabi za odbor — Grmovšek, t. č. preds.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je na svojem zborovanju dne 9. sušca sklenilo soglasno, da plača vsak član 5 K za rezervni sklad Zaveze. Sklepu so se odzvale vse šole, razen one na Dobrni, in sicer sledeče: Blagovna 10 K; deška okol. lj. šola v Celju 29 K; mestna deška lj. šola Olga Sirca, Kodela Henr. in Roza Knezova (M. Wudler plačal v Laškem) 25 K; Mestna dekl. ljud. šola v Celju: Fanči Pristovškova, Vera Levstikova, Ema Lilekova, Mira Pučeva in Beti Zupanekova 25 K; Dramlje 15 K; Frankolovo: Stukej Iv. 5 K, Strigl Ant. in Josip 10 K; Galicija 10 K; Gotovlje: Brinar Franc in Tilka 10 K; Griže 25 K; Št. Jur ob J. žel. deška šola 20 K; Št. Jur J. ž. deklška 30 K; Kalobne 10 K; Liboje 10 K; Ljubčna 20 K; Št. Lovrenc pod Prož. 15 K; Smartno v Rož. d. 15 K; Nova cerkev 15 K; Št. Pavel: Schmidt 5 K, Pečar 5,20 K; Marija Pečarjeva 2 K; Št. Peter: Požar 5 K, Senica 5 K = Petrovče 20 K; Pirešica 10 K; Zgor. Ponikva 10 K; Svetina 5 K; Vojnik 30 K; Zalec 25 K; Polzela 32 K 50 v. Skupaj 494 K 50 v. Ta znesek je odposlala blagajničarka tovarišica Wudlerjeva Zavezi jugoslov. učiteljsk. a dne 19. sušca 1919.

+ Učiteljsko društvo za Trst in okolico je imelo dne 16. februarja redni občni zbor. Iz tajnikovega poročila je razvidno, da je imelo društvo v 1918. letu 159 članov. Tudi blagajniško poročilo je nadvse razveseljivo. V odboru so sami vrli tržaški tovariši in tovarišice, ki visoko dvigajo pravostanovske zavednosti! Izvnu društva je bilo le 7 tovarišev, ki pa so vsi — razen enega — pristopili letos. Ta edinec je voditelj škedenjske šole, italijanski klerikalec Križan — Crociatto. — Lanski račun pri Zavezi je ves poravnan. Zbran je tudi prostovoljni organizacijski prispevek za rezervni sklad Zaveze, na osebo po 10 K. Nabiranje je krasno uspelo — brez godrnjanja in brez očitanja kakega »nadlegovanja.« V četrtek po Veliki noči bo pomladansko zborovanje — kamor smo vsi povabljeni! V Trstu pravijo: Mi smo kakor vrli ljubljanski škof: »Mi pa ostanemo, kakor smo b'li!« — Ali veste, tovariši in tovarišice v svobodi, česa nas uči to poročilo?

Kronika.

= Dr. Korošec o ureditvi šolstva. Jugoslovanski dopisni urad poroča iz Belgrada z dne 26. t. m.: »Epoha« priobčuje razgovor z ministrskim podpredsednikom dr. Korošcem o ureditvi našega šolstva. Dr. Korošec je zagovarjal demokratske zahteve po temeljiti reformi našega šolstva. Nova generacija ne sme več poznati analfabetov. Na kmetih nameravajo za dečke uvesti pouk v poljedelstvu, za deklice v gospodinjstvu. Vsak otrok se mora seznaniti z osnovnimi pojmi higijene. Pouk v šolah se mora izpopolniti. Uvesti se mora francoščina in angleščina, da se bomo mogli naslanjati na zapad kulturno in gospodarsko, kakor se sedaj že dovolitiško. Tudi z Rusijo bomo morali iskati novih zvez. Dr. Korošec je poudarjal, da je treba tudi na polju učiteljstva temelj-

ih reform. Osnovati je treba čim večje število učiteljskih in strokovnih šol, zlasti za poljedelstvo, obrt in trgovino. Nujno potrebno je, da se podrvajijo vse šole. — K temu poročilo pripominjamo, da od dr. Korošca napovedane reforme že vsebuje naš načrt, ki smo ga izdali v znani brošuri. Ako tudi drugi politiki soglašajo z nami, potem pridejo našemu šolstvu kmalu boljši časi. Omenjamo še, da smo Zavezin načrt novega šolskega zakona takoj ob izidu poslali v Belgrad Državnemu veču.

= **Rudarska šola za izobrazbo paznikov.** Deželna vlada je sedež rudarske šole za izobrazbo paznikov premestila iz Ljubljane v Celje.

= **Hrvatska duhovščina v Zvezi javnih nameščenecv.** Zagrebški »Obzor« poroča, da so se hrvatski župniki in kaplani obrnili na Zvezo javnih nameščenecv s prošnjo, da jih sprejme kot člane. Svoj korak utemeljuje s tem, da bodo ob agrarni reformi izgubili posestva in bodo poslej plačevani kakor vsi drugi javni nameščeneci.

= **Dijaki za tehniko v Zagrebu.** Zagrebški vseučiliščniki so začeli veliko akcijo za otvoritev tehnike v Zagrebu. Osnovni odbor za tehniko. Ta nabira podpirale dijakov in častnikov, ki se žele vpisati na tehniko. Stanje naših slušateljev na tehnikah v Pragi, na Dunaju in v Gradcu — kolikor so jih sploh sprejeli — je zaradi draginje obupno. Mnogo tehnikov sploh ne more nadaljevati že začelih študij.

= **Celibat učiteljc na Češkem.** Češka vlada pripravljala zakonski načrt za odpravo celibata učiteljc, ker so vsi merodajni faktorji za odpravo. Rešiti je treba le še vprašanje o pravicah otrok po umrlih poročenih učiteljcih, kakor sploh vprašanje o pravnem stališču omoženih učiteljc, posebno tudi vprašanje o substituciji v dobi materinstva.

= **Ernest Denis češkemu vseučilišču.** Znani francoski znanstvenik vseučiliški profesor Ernest Denis je poslal praški univerzi pismo, ki v njem izraža željo, da bi se med Francozi in Čehi vzpostavil čim najtesnejši stiki, zlasti na znanstvenem polju. V to svrhu predlaga, da bi se vseučiliški profesorji med Prago in Parizom zamenjavali in da bi izdajali znanstvene mesečnike in druge publikacije.

= **Olomuc in Brno.** Občinski svet v Olomucu je ugovarjal proti temu, da naj Brno dobi pet visokih šol, dočim so Olomuc popolnoma prezrli. Olomuc naglašala, da se najodločnejše zavaruje proti takemu kulturnemu centralizmu.

= **»Medjimurske Novine« v Čakovcu.** »Medjimurske Novine« imajo sedaj 2000 naročnikov, kar je lep uspeh za list, ki je začel izhajati na bivšem madžarskem teritoriju. Uredništvo je prevzel dr. Čalkovec, ravnatelj učiteljskega v Čakovcu, upravo pa Pavel Lesjak, sedaj gimnazijski ravnatelj v Zagrebu.

= **Delo madžarskih komunistov.** Ljubljanski dopisni urad poroča iz Budimpešte z dne 30. marca: Ljudsko poverništvo za pouk je pričelo z velikopotezno propagando potom ljudskega izobraževanja. Ustanovili bodo posebne šole, kjer bodo vzgajali komunistične agitatorje. Vse vseučiliške dijake so pozvali, naj po vseh svojih močeh podpirajo to propagando, ako se le morejo temu delu posvetiti z notranjim prepričanjem. — Republika svetov smatra pouk kot naravno nalogo države in prevzame temu primerno vse ne-državne vzgojevalne zavode v upravo republike svetov.

= **Na Ogrskem so odpravili iz šol veronauk.** Iz Budimpešte poročajo z dne 27. marca: Komisar za javni pouk v glavnem mestu je izdal danes naredbo, da se mora ustaviti na vseh šolah veronauk. Namesto veronauka naj se razlagajo današnje družabne razmere in predmeti splošnega znanja.

= **Za pobijanje analphabetizma v Bosni-Hercegovini** priporoča mostarska »Narodna Sloboda«, naj se v to svrhu izšolajo invalidi, ki naj potem po vaseh vodijo tečaj za analfabeate. Podrejeni naj bi bili ljudski učitelji učitelju na najbližji ljudski šoli.

= **Boljševiki širijo kulturo.** Dne 20. marca se je sestala v Moskvi splošna konferenca ruskih organizacij za razširjanje kulture med proletarijatom. Konferenca se deli na oddelke za gledališče, glasbo, upodabljačo umetnost, literaturo in za ustanavljanje klubov.

= **Italijani zapirajo v Dalmaciji šole.** Admiral Millo je ukazal v Šibeniku zapreti realno gimnazijo in dekliško meščansko šolo, to pa zato, ker je tamonjnje učiteljstvo odklonilo nadzorstvo nekega italijanskega profesorja, ki nima za nadzorniško službo nobenega naslova.

= **Organizacija pravoslavne duhovščine.** Društvo pravoslavnih duhovnikov v Srbiji je razširilo svoj delokrog tudi na ostale pokrajine kraljevine SHS in pri-

vzelo v glavni odbor zastopnike iz Vojvodine, Crne gore ter Bosne-Hercegovine. Na seji dne 25. marca je glavni odbor sklenil, naj vlada in episkopat ne rešita nobenega duhovniškega ali cerkvenega vprašanja, ne da bi prej zaslišala duhovščine, zastopane v glavnem odboru svečeniškega društva.

Polemika.

Srbohrvaščina.

V 11. številu objavlja »Učit. Tov.« članek o uvedbi srbohrvaščine v naših nar. šolah in obravnava tri točke.

Mislím, da ni nikogar, ki bi imel pomisleke zaradi prvega vprašanja, namreč: Ali sodi srbohrvaščina v ljudsko šolo? Tukaj ponavljamo tozadevno trditve: srb.-hrv. sodi v vsako šolo, bodisi enorazrednico ali šestrazrednico! — Sploh se ne morem dovolj načuditi ozkosrčni odredbi našega viš. šol. sveta, ki uvaja srb.-hrv. šole v najvišjem razredu na šestrazrednicah. In še tu naj otroke le nekoliko seznanjamo s srb.-hrv. Če pomislím, da je naša »ljuba« Avstrija zahtevala nemški pouk na 4razrednicah in večrazrednicah že od 3. šolskega leta dalje, se nehote vprašujemo, odkod ta skopost pri odmeri učnih ur za srb.-hrv.? No, opravičujemo jo z razmerami, ki so prišle tako hitro — in upajmo, da poboljšanje kmalu pride.

Pri 2. točki — kaj je učni smoter pouka v srb.-hrv. v slovenskih narodnih šolah? — se omejuje tovariš člankar na čitanje in razumevanje srbohrvaške pisane knjige v latinici in na višje organiziranih šolah eventualno na pisanje in čitanje pisane cirilice. Govorjenje srb.-hrv. pa bodi prepuščeno višjim narodnim in srednji šolam, dočim se mi zadovoljujmo z razumevanjem.

Naj podam k temu zadnjemu stavku nekaj misli.

Ako pogledamo moderne učne metode za priučitev tujih jezikov, vidimo, da prično takoj, ali vsaj prav kmalu z govorjenjem. Toda pojdemo zopet malo nazaj k blagopokojni nemščini, ki smo jo še nedavno poučevali takorekoč en gros. Ali smo se smeli pri tem pouku zadovoljevati z znanjem v čitanju, pisanju in razumevanju? Načelo je bilo — govoriti in govoriti! Le tako, da urimo vzporedno uho in jezik, nam je pričakovati resničnih uspehov. Treba je besedni zaklad, ki smo si ga prisvojili pri čitanju in pisanju, tudi praktično uporabiti, in to je govorjenje. Če tega ne storimo, smo zopet pri onem suhoparnem in dolgočasnem čitanju in prevajanju, ki je brez vsake prave vrednosti in kar tudi otrok pri svojem izvrstnem spominu kaj rad pozabi. Govorjenje je živ jezik, je zveza misli z organom. Toda pri vsem tem sem mislil na pouk v nemščini, ki je naša popolnoma tuj jezik. No, in srbohrvaščina? Ali se bomo tu kretali res v skromnih mejah čitanja, pisanja in razumevanja? Ne smemo in tudi ni treba. Razlika med slovensčino in srbohrvaščino vendar ni tako velika. Da se uho le malo privadi naglasu besed — ovire in težave govorjenja bodo kmalu prekoračene.

Kaj bodi torej učni smoter pouka v srb.-hrv.? Težko je to izreči že danes, ko nimamo še nikake šolske prakse v tem oziru. Mislím pa, da ni preveč, ako bo učenec usposobljen v čitanju z razumevanjem in pisanju in v govorjenju najnujnejših, vsakdanjih pogovorov.

Kaj naj obsegajo te govorne vaje? Predvsem stvari, ki se tičejo učenca samega, potem pride na vrsto šola, dom, domače življenje, selo, trg, mesto in še marsikaj, kar je s tem v zvezi. To je obris v splošnem; ne vemo pa tudi, kako bo urejena učna knjiga. Ali je potrebno, da bodo te urejene po zgledu nemških vadnic? Ne! — Urejene naj bodo po vzoru naših čitank s kratkim slovničnim dodatkom. Mogoče zahtevam preveč. Nevidno bi bilo, če bi takoj v začetku preveč zahtevali in pričakovali, toda imejmo vedno pred očmi, da je srb.-hrv. takorekoč naš jezik. Upanje imam, da bodo uspehi lepi in dobri.

Vprašanje je, bo-li učiteljstvo kos tej zadači brez primerne izobrazbe? Mogoče. Mením pa, da učitelju ne bo škodoval tečaj v srb.-hrv. posebno ako ni imel prilike občevati v tem jeziku in še manj onemu, ki dosedaj še ni imel v roki niti ene hrvatske knjige.

Končno naj še pripomnim, da se mi zdi premalo, ako pričnemo s tem poukom šele v 6. šol. letu, in mislím, da bi šlo tudi že od 4. šol. leta dalje. —k.

Iz Jugoslavije.

— **Kaj je z meščanskimi šolami v Ljubljani?** Mestni šolski svet in občinski svet ljubljanski sta že pred dobrim mesecem sklenila, da se ustanovita v Ljubljani, oziroma v Spodnji Šiški po dve meščanski

šoli: ena za dečke in ena za deklice v mestu, ena za dečke in ena za deklice v Spodnji Šiški. O teh sklepih smo svoječasno obširno poročali. Kolikor vemo, je vse prebivalstvo z radostjo in zadoščenjem pozdravilo ta dva sklepa, posebno Šišenci so veseli te silno važne in nujno potrebne kulturne pridobitve. Brez ozira na splošno korist in potrebo naroda, ki neodložno rabi takih šol bodočnosti, je v resnici že skrajni čas, da se iznebi Ljubljana kulturnega madeža, da je še danes edino glavno mesto v vsej kulturni Evropi, ki je brez javne meščanske šole. Že pokojni nadzornik Levec se je na vso moč trudil, da bi ustanovil v Ljubljani take šole. Kolikor pa niso njegovega plemenitega prizadevanja ubijale umazane političke prilike žalostne preteklosti, toliko so zavirajoč stali ob tem nerenem vprašanju nasledni Levčevi, ki so s prekrizanimi rokami malomarno, brezbrizno in pustolovsko zijali, kako se Ljubljana potaplja v kulturno sramoto in kako sami sebi podpisujejo izpničevalo duševne upožnosti in zaplotniškega kulturnega obzorja. Seveda: diletantizem, garniran s političkim priganjstvom, s puhlim gizdalinstvom in z neodpustno brezvestnostjo, razčepčen na vodilnih mestih, ni bil, ni in ne bo nikoli nič prida! Zdi se nam, da tak diletantizem tudi sedaj cepi dlako ali pa nastavlja kebluco ptičjemu vimenu, prešerno čepeč na imenovanih sklepih! Teh sklepov ni od nikoder na beli dan! Kolikor vemo, jih na poverjeništvu težko čakajo, da vsaj dobe učno osebje, ki se mora vendar nemudoma poprijeti dela, ako hočemo s šolami jeseni začeti. Sicer se začetek zopet odmakne za eno leto, in meščanske šole ljubljanske ostanejo lepo — na papirju! Prosimo gospoda župana dr. Tavčarja, naj se z vso resnostjo in strogostjo zavzame za izvršitev sklepov! Ker je smoter postavljen, je treba hitro delati, da pridemo do njega!

— **Kaj se godi na ljubljanskem učiteljsku?** Profesor Adolf Robida ima svoje službeno mesto na realni gimnaziji v Ljubljani. Ker pa je zapleten v grdo denunciacijsko afero, so rekli njegovi tovariši, da s takim možem nečejo sedeti za isto mizo. Kam torej z Robido? Kam neki? Na učiteljsku! In res! Prof. Robida poučuje sedaj na ljubljanskem učiteljsku! Robida naj vzgaja značaje! Robida naj vzgaja bodoče učitelje in učiteljice našega naroda — on, ki so o njem govorili na zadnji seji višjega šolskega sveta, da je denunciral svojega stanovskega tovariša prof. dr. Lokarja — on, ki je zaradi te denunciacije v disciplinarni preiskavi! Ali ni škandal, da pride mož, ki ga drugod ne marajo, na ljubljansko učiteljsku? Kakšen ugled pa naj ima tak pedagog pri kandidatih učiteljskega stanu? Ali je učiteljski zbor ljubljanskega učiteljskega — pribežališča grešnikov? Čudimo se, da mladina gleda in posluša takega moža; čudimo se, da ima tak mož mesto med vse časti vrednimi stanovskimi tovariši! Vprašamo g. ravnatelja Doklerja in g. poverjenika dr. Verstovška, ali si na ta način predstavljata — reformo učiteljskega? Napravite red! Nikakor ne moremo trpeti, da bi naši bodoči tovariši izšli iz takih rok! Javno in najodločnejše proti temu protestujemo! Se enkrat: napravite red! Sicer bomo primorani, da naša organizacija stori vse korake, ki naj preprečijo nadaljnje oskrnjevanje ljubljanskega učiteljskega!

— **Darila za učiteljski konvikt.** Tov. Anton Gnus iz Dola pri Hranstniku 10 K. Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani 100 K. Hvala!

— **Botaniški vrt v Ljubljani.** Deželna vlada je uporabo in upravo botaniškega vrta, ki je prešel v državno last, izročila poverjeništvu za uk in bogočastje.

— **Kolportaža.** Načeloma je deželna vlada sklenila, da se mladostnih oseb pred dovršenim 14. letom ne sme uporabljati pri razpečevanju tiskovnih proizvodov na javnih prostorih (izvajanje proste kolportaje), ker je to delo zdravju škodljivo in brani izpolnjevanje zakonite šolske obveznosti. Obrtniki, ki bi zanemarjali določila te odredbe, se bodo kaznovali po obrtnem redu. Tozadevna odredba deželne vlade izide v najkrajšem času.

— **Osebnosti.** Višji šolski svet je imenoval Franca Ramšaka, začasnega učitelja na deški petrazrednici v ptujski okolici, za stalnega učitelja istotam. — Višji šolski svet je dodelil Marijo Torelljevo začasno na dekliško šolo v Velikovcu v službovanje. — Višji šolski svet je imenoval za stalno učiteljico v Cirkovcah Ljudmilo Bračičevo, učiteljico v St. Vidu pri Planini. — Višji šolski svet je odpustil iz službe na javnih ljudskih in meščanskih šolah v ozemlju deželne vlade v Ljubljani Avgusto Remschnigg, učiteljico ročnih del na dekliški meščanski šoli v Celju.

— **Slovenska trgovska šola v Ljubljani.** Profesor na trgovski šoli v Plznu Rudolf Andrejčič se prevzame v državno službo v provizorični lastnosti v IX. čl.

novnem razredu in dodeli slovenski trgovski šoli v Ljubljani. — Franc Fabinc, namestni učitelj na tej šoli, je imenovan za vadniškega učitelja na vadnici moškega učiteljskega v Ljubljani.

— **O celjskem meščanskem in ljudskem šolstvu** razpravlja v sobotnem »Slovenskem Narodu« Ivan Prekovešek, ki pravi, da je temeljni razred slovenske deške šole pet, število učencev znaša 264, pet dekliških slovenskih razredov obiskuje danes 292 deklic; torej skupno 556 otrok slovenske narodnosti. — Nemške vzporednice (4 deški in 4 dekliški razredi) obiskuje 159 dečkov in 123 deklic; skupno 282 otrok nemške narodnosti ali — pravilneje izraženo — otrok, katerih starši so zares Nemci ali pa so nemškega mišljenja ter so svoje otroke tudi temu posledno že od najmlajših let vzgajali. Na povsem enak način se je izvršil preustroj meščanskih šol v Celju. Imamo temeljne slovenske razrede, po tri deške in tri dekliške z nemškimi deškimi in dekliškimi vzporednicami. Slovenske razrede obiskuje 70 učencev, dekliške razrede 94 učenk; torej skupno 164, nemške paralele pa štejejo 49 učencev in 87 učenk; skupno 136 otrok. Ravnateljstvu obeh meščanskih šol in vodstvu obeh ljudskih šol kakor vsemu učnemu osebju gre vse priznanje za stvarno in redno razvrstitev otrok in za odgovorno in ne lahko delo, ki ga mora vsrtili v razredih s takim materialom. — Iz navedenih števil je razvidno, da so v celjskih šolah kvarili 720 slovenskih otrok. Velike šolske palače, ki jih je postavilo ponemčurjeno Celje, da bi v njih ubijalo slovenski zarod, so prešle s preobratom v našo last, niso prazne in mrtve, danes služijo svojemu pravemu namenu, narodni vzgoji mladine. Brez odloga bo treba v šolskem vprašanju iti dalje. Danes primanjkuje še najpotrebnejšega, učnih knjig, učil, modernih knjižnic, ki si brez njih pravega uspevanja šole niti misliti ne moremo. Važno je tudi vprašanje združitve ali kooperacije okoliške in mestne šolske občine. Zeleni bi bilo, da v tem pogledu izgine ona premišljena počasnost, s katero se je pol generacije v Celju in v okolici iz naše strani delala šolska politika. Tudi danes nam treba v šolstvu napredovanja, ne iz strahu pred ponemčevanjem, ampak iz globoke zavesti kulturnega naroda, da je dolžan svoji mladini vse.

— **Sadite za spomin lipo — drevo svobode!** V »Slovenskem Narodu« breme: Lipa je bila od pradavnih časov nam Slovanom sveto drevo. Prepričan sem, da je tudi našemu občinstvu to krasno drevo nad vse ljubo, zato pravim: Sadite lipo povsod, kjer je za nje ugodna zemlja! Podajam tukaj nekaj praktičnih nasvetov. V prvi vrsti je treba vedeti, da more to drevo, ki naj bo še poznim rodovom priča našega osvobođenja, svoj namen izpolniti samo, ako so podani vsi za uspeh potrebni pogoji. Ti pogoji so: Zdravo šolanost drevesce, ugodna zemlja in popolnoma pristo stališče; samo tako doseže lipo veliko starost. Vsi vemo, da se nahaja po naši deželi dosti častivrednih lip-gigantov. Vzrasle so v mogočna drevesa, ker so imele dovolj za rasti potrebnega prostora. Pripraven prostor za nje so veliki vrtovi, prostorna dvorišča itd. In kjer ni doma nobenega prostora za mlado lipo, skrbimo zato, da se lipe vsade po trgih, pri cerkvah, šolah, na razpotjih, gričkah, na najvišjem kraju v okolici, pri studencih itd. V mestih in trgih naj se nasade celi lipovi drevoredi. Najbolj hvaležna je maloperca: na lipo (Tilia parvifolia), ker je bolj kompaktna, trdna in prej in rajša cvete. Kako nam lipo koristí, ni treba navajati, saj je to vsakomur znano. Uspeva povsod, samo ne v preveč suhi zemlji, v skalovju, ali tudi ne na premokrem svetu. Njene korenine segajo globoko in na široko in jo delajo tako proti vetrovom in nevihtam jako odporno. Kako jo vsadimo? Tudi tega ni treba razkladati. Kol, ki ga ji damo v prvih letih za oporo, popleskajmo s slovensko trobojnico. Poleg drevesa postavimo skalo in vklešimo vanjo: »Lipa svobode 1918«. In te letos vsajene mlade lipe bodo še poznim potomcem pričale o prvi pomladi v naši svobodni domovini. Nadejam se, da moje besede ne bodo padle na peščena tla. — V. H.

— **Imenovanje.** Josip Okorn, absolutent ljubljanskega učiteljskega, je imenovan za strokovnega praktikanta za čebelarstvo pri oddelku za kmetijstvo. Za načelnika tega oddelka je imenovan prelat Andrej Kalan.

— **Meščansko šolo** žele dobiti v Trzinu na Gorenjskem.

— **Nasilje.** Lahi so internirali tov. P. Plesničarja, učitelja v Ajdovščini. Nasproti našim dekletom se vedejo strašno nasilno. V Dornbergu samem, v službenem kraju našega Naceteta Križmana, je 21 nosečih deklet. Kakšna bodi naša osveta?

— **Mešana pripravnica za slovensko učiteljsku** v Tolminu. Civilni komisariat za tolimski politički okraj razglša: V